

ΤΟ ΠΑΡΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ο σουλτάνος, σαν γυρίσανε οι απεσταλμένοι του και του πήγανε την απόκριση του Παλαιολόγου, πως δεν παραδίνει την Πόλη, αποφάσισε με κάθε τρόπο να την πατήσει.

Στις 24 Μαγιού πρόσταξε τους τελάληδες και διαλαλήσανε στο στρατόπεδο πως στις 29 θα γινότανε το μεγάλο γιουρούσι (έφοδος) από στεριά κι από θάλασσα.

Στις 26 και στις 27 τη νύχτα, οι Τούρκοι ανάψανε τόσες φωτιές και τόσα φανάρια, και τέτοιες αγριοφωνές και βουητό έβγαιναν απ' τὸ στρατόπεδό τους, που οι χριστιανοί νομίσανε πως φτάξανε πια τα συντέλειά τους.

Τη Δευτέρα, στις 28 Μαγιού, ο σουλτάνος είπε και διαλαλήσανε να τοιμασθούνε οι στρατιώτες για τον μεγάλο πόλεμο, να λουστούνε εφτά φορές και να νηστεύουνε. Τους έβγαλε κι έναν λόγο και τους είπε πως σαν πάρουνε την Πόλη θα τους την αφήση τρεις μέρες και τρεις νύχτες, και πως θε νάνε δικά τους ό,τι βρουνε μέσα, χρυσάφι, ασήμι, φορέματα, άντρες, παιδιά και γυναίκες· και πως όσοι είνε για να σκοτωθούνε, καθώς γίνεται πάντα στον πόλεμο, αυτοί δε μπορούνε να ξεφύγουνε, γιατί είνε γραμμένο από πριν απάνω στο κούτελό τους, όπως λέγει ο Προφήτης· και πως θα πάνε στον Παράδεισο να τρώνε και να πίνουνε παντοτεινά μαζί με τον Προφήτη, και να κοιμούνται με τις πειό όμορφες γυναίκες. Οι Τούρκοι ενθουσιαστήκανε από τα λόγια του και βάλανε κάτι φωνές, που πολλές γυναίκες αποβάλανε.

Απ' τὸ πρωί είχανε στο στρατόπεδό τους μεγάλο σύρε-φέρε. Οι ντελάληδες τριγυρίζανε με τούμπανα και με ζουρνάδες και λέγανε: «Γεια σας, παιδιά του Προφήτη, αύριο θα πιάσουμε τόσους χριστιανούς, που θα πουλάμε δυό για έναν παρά και θα κάνουμε τα γένεια τους σκοινιά για να δέσουμε τους σκύλους μας. Τις γυναίκες τους και τις κόρες τους θα τις ατιμάσουμε!» Όλη κείνη την ημέρα τα κανόνια δουλέψανε ακατάπαυτα, μα οι χριστιανοί καταφέρνανε και βουλώνανε τα γκρεμισμένα τειχιά με πέτρες και με χώμα ή τα χτίζανε κιάλας. Προς το βράδυ οι Τούρκοι μεθύσανε και κάνανε σαν τρελλοί. Ανάψανε μεγάλες φωτιές στη στεριά κι αμέτρητα φανάρια στα καράβια, κι ή αναλαμπή έπεφτε ίσαμε πέρα

απάνω στη στεριά της Ανατολής. Ζουρνάδες και τουμπελέκια χαλούσανε τον κόσμο, ντερβισάδες χορεύανε, πώλεγες πως άνοιξε η γη και βγήκανε οι δαιμόνοι.

Οι Χριστιανοί είχανε πέσει στην προσευχή. Μέρα νύχτα οι εκκλησιές ήτανε γεμάτες κόσμο, το πειό πολύ γυναίκες, κοπέλλες και γρηές αλαλιασμένες, που λέγανε πως ήτανε διάβολοι μεταμορφωμένοι οι άγριοι αυτοί ανθρωποι που διψούσανε το αίμα τους. Ο κόσμος πίστευε πεια πως έφταξε η μέρα που θα κουρσεύανε οι Τούρκοι την Πόλη, και να γίνουνε όσα προφήτεψε ο Άγιος Κωνσταντίνος, που τον βλέπανε στ' άγαλμα καβαλλάρη κοντά στην Αγια-Σοφιά κι έδειχνε με το χέρι κατά την Ανατολή, σημείο πως από κει θάρθη ο Τούρκος που θα πάρη την Πόλη. Κι άλλη προφητεία έλεγε πως, σαν βασιλέψη ένας βασιλιάς, που θα λένε Ελένη τη μητέρα του, στις μέρες του θα σκλαβωθή η Πόλη. Κι άλλη τρίτη προφητεία πώλεγε, πως άμα δείξη σημείο το φεγγάρι στον ουρανό, σε λίγες μέρες η Πόλη θα χαλαστή. Λοιπόν και τα τρία αυτά σημάδια είχανε ξεδιαλυθή. Γιατί και το βασιλέα τον λέγανε Κωνσταντίνο κι είχε μητέρα Ελένη, μα και το φεγγάρι είχε δείξει σημείο. Στις 22 Μαγιού, την πρώτη ώρα της νύχτας, το φεγγάρι, αντί νάβγη στρογγυλό, βγήκε σαν δρεπάνι και στάθηκε έτσι ίσαμε τρεις ώρες μέσα στον ουρανό, που ήτανε καθαρός σαν κρούσταλλο. Ύστερα λίγο λίγο γιόμισε ο γύρος του και στις έξη ώρες της νύχτας είχε γίνει ολοστρογγυλο. Αυτό το σημείο ειδοποίησε τον Παλαιολόγο, πως ήγγικε το τέλος της βασιλείας του. Οι Χριστιανοί, σαν τώδανε, κόπηκε το αίμα τους.

Ο βασιλιάς πρόσταξε να κάνουνε λιτανεία και βγάλανε τις εικόνες και μπροστά πηγαίνανε οι δεσποτάδες, οι παπάδες κ οι καλογέροι κι από πίσω όσος κόσμος δεν ήτανε στις πόστες, κι όλοι λέγανε «Κύριε ελέησον!»

Τη Δευτέρα το βράδυ συναχτήκανε οι πολεμάρχοι, οι στρατιώτες κι όλος ο λαός και τους μίλησε ο βασιλιάς να μη χάσουνε την ελπίδα τους στο Θεό και στην Παναγιά. Τα λόγια του μας τα κράτησε ο φίλος του ο Φραντζής, κι εΐνε σαν συναξάρι: «Υμείς, ευγενέστατοι άρχοντες κ έκλαμπρότατοι Δήμαρχοι και γενναιότατοι συστρατιώται και πας ο πιστός και τίμιος λαός. Ειξεύρετε, ότι έφθασεν η ώρα και ο εχθρός της πίστεως ημών θέλει στενοχωρήσει ημάς μετά πάσης τέχνης και μηχανής, (... Έχω παραλείψει ανάμεσα ...) όπως, ει δυνατόν, ως όφεις εκχύση το φαρμάκιον και ως λέων ανήμερος καταπίη ημάς. Δια τούτο σας

παρακαλώ, στήτε ανδρείως. Ιδού, σας παραδίδω την εκλαμπροτάτην και περιφημον ταύτην Πόλιν, την πατρίδα ημών και βασιλεύουσαν των πόλεων! Αυτός ο αλιτήριος Αμηνάς πενήκοντα και επτά ημέρας άγει σήμερον αφού, ελθών, μας ηπειλήσε. Τώρα δε, αδελφοί, μη δειλιάσετε. Ημείς γαρ πάσαν ελπίδα εις την άμαχον δόξαν ανεθέμεθα, εκείνοι δε εις τα όπλα. Διο, συστρατιώται, γίνεσθε έτοιμοι και μεγαλόψυχοι δια τους οικτιρμούς του Θεού. Μιμήθητε τους πότε των Καρχηδονίων ελέφαντας, οίτινες τοσούτον πλήθος ίππων Ρωμαίων δια μόνης της θεάς και της φωνής αυτών εξεδίωξαν. Εάν δε τα άλογα ζώα εδίωξαν τους εχθρούς, πόσον μάλλον ημείς, οι οποίοι είμεθα κύριοι των αλόγων ζώων και αγωνιζόμεθα προς χειρόνας και αυτών των άλογων ζώων. Αι ρομφαίαι σας και τα τόξα σας και τα ακόντια ας ριφθώσι κατ αυτών, ουχί ως κατ' ανθρώπων, αλλ' ως κατ άγρίων χοίρων, δια να γνωρίσωσιν οι ασεβείς ότι μάχονται προς τους κυρίους και αυθέντας αυτών, προς τους απογόνους των Ελλήνων και των Ρωμαίων.»

Πολύ μεγάλο παράπονο έχουν τα λόγια, που λέγει για την Παναγιά και για την Πόλη, την αγαπημένη της πολιτεία. Θαρρείς πως μοιρολογά την κόρη του: «Το καταφύγιον των Χριστιανών· η ελπίς και η χαρά πάντων των Ελλήνων· το καύχημα πάντων όσοι ζώσιν υπό την ηλίου Ανατολήν. Ζητεί δε (ο Αμηνάς) πώς να εύρη καιρόν να αφανίση ως ρόδον του αγρού την ποτέ περιφανή και ανθίζουσαν ταύτην των πόλεων βασιλεύουσαν.»

Ύστερα γυρίζει και λέγει στους Βενετσάνους, που στεκόντανε στα δεξιά του: «Ένετοι ευγενείς, αδελφοί ηγαπημένοι εν Χριστώ, άνδρες ισχυροί! Την σήμερον παρακαλώ να υπερασπισθήτε μεθ' όλης της ψυχής σας την πόλιν ταύτην, γνωρίζοντες, ότι δευτέραν πατρίδα και μητέρα έχετε αιωνίως.»

Στο τέλος γυρίζει και λέγει σ' όλο το λαό: «Καιρόν δεν έχω να σας είπω περισσότερα. Ιδού το τεταπεινωμένον μου τούτο σκήπτρον εις τας χείρας πάντων υμών ανατίθημι. Φυλάξατέ το μετ' εϋνοίας! Πολύ δε παρακαλώ υμάς να δείξητε την πρέπουσαν ευπειθειαν...»

Ο βασιλιάς έκλαιγε, έκλαιγε κι ό λαός και φώναξε: «Ας πεθάνουμε για την πίστη του Χριστού και για την πατρίδα μας!» Αγκαλιαζόντανε και συγχωρονιόντανε. Ύστερα τραβήξανε στην Αγια-Σοφιά. Κόσμος, παλαβωμένος απ' τὸ φόβο, την είχε γιομίσει κι οί καμάρες αντιλαλούσανε

από το θρόνο. Οι γυναίκες κλαίγανε σιγανά, τα παιδιά ξεφωνίζανε κι όλοι τρέμανε σαν τα καλάμια. Ποιά καρδιά δε θα ράγιζε! «Ει και από ξύλον άνθρωπος η εκ πέτρας ην, ουκ εδύνατο μη θρηνήσαι.» Οι διάκοι λέγανε μπροστά στην Άγια Πόρτα τα Ειρηνικά, μα η οχλοβοή δεν άφηνε ν ακουστή η φωνή τους. Σαν αρχίσανε οι ψαλτάδες, το Κοινωνικό «Εις μνημόσυνον αιώνιον έσται δίκαιος, αλληλούϊα», ο βασιλιάς τράβηξε κατά το τέμπλο, ντυμένος με τα τριμμένα ρούχα του, δακρυσμένος, μαραζωμένος, με γένεια και μαλλιά αχτένιστα σαν βαρυποινίτης, κι έπεσε στα γόνατα μπροστά στα εικονίσματα του Χριστού και της Παναγιάς μ' αναστεναγμούς, μουρμουρίζοντας: «Εκύκλωσαν αι του βίου με ζάλαι ως περ μέλισσαι κηρίον, Παρθένε, και την εμήν κατασχούσαι καρδιάν κατατιπρώσκουσι βέλει των θλίψεων.» Και σαν εβγήκε ο Πατριάρχης με το ποτήρι, πήγε και μετάλαβε κι ύστερα γύρισε κατά το λαό κι είπε: «Χριστιανοί, συγχωρήστε τις αμαρτίες μου, κι ό Θεός ας συγχωρέση τις δικές σας!» Κι ό κόσμος με μια φωνή φώναξε: «Συγχωρεμένος!» Μέσα στ Άγιο Βήμα ο Πατριάρχης, σκυμμένος απάνω στα τίμια δώρα, μνημόνευε: «Μνήσθητι, Κύριε, της πόλεως, εν η παροικούμεν, και πάσης πόλεως και χώρας, και των πίστει οικούντων εν αυταίς. Μνήσθητι, Κύριε, πλεόντων, οδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αιχμαλώτων. Μνήσθητι, Κύριε, των μεμνημένων των πενήτων, και επί πάντας ημάς τα ελέη σου εξαπόστειλον.»

Σαν τελείωσε η λειτουργία, ήτανε νύχτα. Ο βασιλιάς πήγε στο παλάτι και κάθησε λίγη ώρα για να συγχωρεθή με τους δικούς του και με τους υπηρέτες του. «Έν τήδε τη ώρα τις διηγήσεται τους τότε κλαυθμούς και θρήνους, τους εν τω παλατίω;» Και σαν τους αποχαιρέτισε, καβαλλίκεψε τ' άλογό του μαζί με τη συνοδεία του και επιθεώρησε το κάστρο για να δη αν είνε στον τόπο του ο καθένας. Όλοι βρισκόντανε στις πόστες τους, κι οί πόρτες ήτανε καλά αμπαρωμένες. Φτάνοντας στην πόρτα Καλιγαρία, ανέβηκε μοναχός απάνω στο κάστρο, έχοντας μαζί του το Φραντζή, τον μπιστεμένο φίλο του, κι άκούσανε απ' όξω βουή και φωνές πολλές, κι οί φύλακες τους είπανε πως από την ώρα που νύχτωσε οι Τούρκοι έτσι βουϊζανε, γιατί κουβαλούσανε κοντά στο κάστρο τις μηχανές και τις σκάλες. Την ώρα, που φώναξε πρώτη φορά ο κόκκορας, έφταξε ο βασιλιάς στην πόρτα του Αγίου Ρωμανού.

Στο δεύτερο λάλημα του πετεινού άρχισε ο πόλεμος. Οι Τούρκοι ξαμολυθήκανε από παντού σαν άγρια βουβάλια, βγάζοντας αφρούς απ'

τὰ στόματά τους. Τέτοιο ούρλιασμα και ποδοβολητό έβγαينه από κείνο τ' αμέτρητο κοπάδι και τόσο πατιρντί κάνανε τα τούμπανα, οι ζουρνάδες κ οί ντερβισάδες, π' άντιλαλήσανε ολοτρόγυρα τα βουνά, σα να γκρεμνιζόντανε. Τούτοι, που κάνανε το πρώτο ρεσάλτο, ήτανε οι πειό πολλοί χριστιανοί, που δουλεύανε στο σουλτάνο με το στανιό, και τους έρριξε πρώτους στη φωτιά, για να πάρουνε όλη τη μπόρα. Κουβαλούσανε σκάλες αναρίθμητες και τις ακουμπούσανε στον τοίχο, μα οι Έλληνες τους γκρεμνίζανε και ρίχνανε μεγάλες πέτρες από πάνω τους και τους σκοτώνανε. Το χαντάκι γιόμισε σκοτωμένους και λαβωμένους. Όσοι γλυτώνανε, θέλανε να στρίψουνε πίσω, μα οι γενιτσάροι τους λιανίζανε με τα γιαταγάνια, όπου, βλέποντας πως κ' έτσι κι αλλιώς θα πεθαίνανε, γυρίζανε και πολεμούσανε. Στο μεταξύ άρχισε να γλυκοχαράζει και να σβύνουνε τ' άστρα ένα ένα.

Σαν τσακισθήκανε τούτοι οι πρώτοι, χυμήξανε άλλοι πειό λυσσασμένοι, σαν τα πεινασμένα λιοντάρια που πέφτουνε απάνω σε λάφια.

Κι αυτοί στεριώσανε πλήθος σκάλες κι ανεβαίνανε απάνω μ' αλαλαγμό πολύν. Μα πάλι οι χριστιανοί τους γκρεμνίσανε και με τις σαγίτες και με τα μικρά κανόνια πούχανε, σκοτώσανε τόσους Τούρκους, που στοιβαστήκανε ο ένας απά στον άλλον σαν σακκιά. Δεν προφτάξανε να φχαριστήσουνε το Θεό κι έπεσε απάνω στο κάστρο τρίτο κοπάδι, το πειό μανιασμένο με φωνές φοβερές και με τούμπανα, κατά τα συνηθισμένα. Αυτοί ήτανε τ' άνθος, οι διαλεχτοί του σουλτάνου, οι γενιτσάροι, οι σουμπασίδες και τέλος οι πειο αντρειωμένοι Τούρκοι. Μ' όλο που οι Έλληνες ήτανε τσακισμένοι απ' την κούραση, μπορέσανε και βαστάξανε και τούτη τη φορά. Κάψανε τις μηχανές, τσακίσανε τις ανεμόσκαλες, μ' έναν λόγο τέτοιο φονικό κάνανε, που για μια στιγμή οι Τούρκοι δειλιάσανε και λίγο έλειψε να γυρίσουνε τις πλάτες. Μα ο σουλτάν Μεμέτης έπεσε ο ίδιος απάνω τους με το γιαταγάνι στο χέρι, κι άλλους έσφαξε, άλλους πλήγωνε. Το ίδιο κάνανε κι οί αξιωματικοί του με τα καμουτσιά και με μεγάλες φωνές, σα να σαλαγούσανε κανένα κοπάδι καμήλες. Οι ζεμπέκηδες βγάλανε πάλι μια φωνή ίσαμε τον ουρανό, δίνοντας κουράγιο ο ένας στον άλλο κι ωρμήσανε απάνου στον τοίχο. Οι πειο άφοβοι κι οι πειο δυνατοί ανεβαίνανε ο ένας απάνω στους ώμους τ' άλλου κι έτσι κάνανε σκάλες και φτάνανε ίσαμε το φρύδι του τοίχου, πώξωνε το μεγάλο κάστρο απ' έξω, και που ήτανε χαμηλότερο. Κι άμα βρεθήκανε κάμποσοι ανεβασμένοι εκεί απάνω, γίνηκε πόλεμος σκληρός

και σκοτωμός αλύπητος κι από τις δυό μεριές. Οι Ρωμιοί αρχίσανε να παραδίνουνε. Τότε όμως ο Θεόφιλος Παλαιολόγος κι ο Δημήτρης Κατακουζηνός ωρμήσανε και γκρεμίσανε τους Τούρκους και τους σκοτώσανε. Ο βασιλιάς έτρεξε προς αυτό το μέρος κι επίασε και φώναξε για να τους δώση καρδιά: «Αδέρφια μου, βαστάτε γερά, για την αγάπη του Θεού! Βλέπω πως οι οχτροί δειλιάζουνε και διασκορπίζονται, γιατί δεν έρχονται με τάξη, όπως συνηθίζουνε!»

Τότες αρχίσανε να χτυπάνε οι καμπάνες σ' όλη την πολιτεία. Θρήνος και κλαυθμός έβγαινε από παντού. Οι γυναίκες και τα παιδιά είχανε γίνει σαν κερένια από το φόβο τους, όσο ακούγανε εκείνες τις φωνές, που δε βγαίνανε από λαρύγγια ανθρώπινα, μα από θηρία. Άντρες και γυναίκες ήτανε γονατιστοί και κλαίγανε και παρακαλούσανε το Θεό να τους λυπηθή.

Στο μεταξύ οι Τούρκοι πολεμούσανε με την ίδια και περισσότερη μανία. Ο μεγάλος τράκος γινότανε κοντά στην πόρτα του Ρωμανού, που βρισκότανε ο Παλαιολόγος, και ρίχνανε σαγίτες αμέτρητες σαν τον άμμο της θάλασσας και κάμποσες μπάλλες με τα κανόνια. Το μεγάλο κανόνι, που το λένε χωνεία οι παλιοί ιστορικοί, σφεντόνιζε κάθε τόσο κι από μια κοτρώνα πούχε βάρος διακόσες λίτρες. Ο Βενετσάνος Νικολός Μπάρμπαρας λέγει πως οι μπάλλες κι οι πέτρες κι οι σαγίτες, πούχανε πέσει μέσα στη χαμηλή μάντρα του κάστρου, ήτανε να φορτώσης απάνου από ογδόντα καμήλια, κι όσες είχανε πέσει μέσα στο χαντάκι ήτανε για να φορτώσης ίσαμε είκοσι καμήλια. Μια απ' αυτές τις μπάλλες άνοιξε μια σκισμάδα στη μάντρα του χαμηλού κάστρου και σήκωσε τέτοιο καπνό και τέτοιο χώμα, που δε φαινότανε τίποτα. Οι Τούρκοι, βοηθούμενοι απ' τόν καπνό, μπήκανε στο μικρό κάστρο ίσαμε καμμιά τρακοσαριά, μα οι Χριστιανοί γλήγορα τους διώξανε και κόψανε τους πειο πολλούς. Αυτό δυνάμωσε για λίγο την καρδιά τους. Μα σε λίγο ξαναμπήκανε πάλι οι Τούρκοι, και τούτη τη φορά γιόμισε ο τόπος, απάν' από τριάντα χιλιάδες. Ήτανε μεθυσμένοι απ' τὸ αίμα, κι ανεβαίνανε ποδοπατώντας και σπρώχνοντας ο ένας τον άλλον σαν αγριοκάτσικα. Βγάζανε τέτοια γαυγίσματα, πώλεγες πως είνε η κόλαση. Κι αφού σκοτωθήκανε πολύ πλήθος, κρατήσανε το μικρό το κάστρο και σε λίγο είχανε έμπει μέσα στην πρώτη μάντρα περισσότεροι από εβδομήντα χιλιάδες. Οι σκοτωμένοι κειτόντανε κουβάρες σαν σακκιά.

Απάνω σ' αυτά πληγώθηκε στο ποδάρι ο στρατηγός Γιουστινιάνης. Με μιας μαθεύτηκε τούτη η δυστυχία από την μια άκρη ως την άλλη κι όλοι μαραθήκανε. Ο βασιλιάς έφταξε, και βλέποντας τους στρατιώτες φοβισμένους και το Γιουστινιανό νάνε σαστισμένος και να θέλη να τραβηχτή απ' τὸ κάστρο, του λέγει: «Αδερφέ μου, τι κάνεις; γύρισε πίσω στην πόστα σου για την αγάπη του Θεού· η λαβωματιά σου δεν είνε βαρεία. Απάνω σε τούτη τη στιγμή μας αφήνεις πώχουμε περισσότερο την ανάγκη σου; στα χέρια τα δικά σου κρέμεται η Κωνσταντινούπολη!» Μα ο Γιουστινιανός, που στάθηκε πάντα παλληκάρι, είχε πάθει μεγάλη ταραχή κι έφυγε. Πέρασε στο Γαλατά και κει πέρα πέθανε σε λίγες μέρες.

Οι Τούρκοι καταλάβανε πως κάτι έτρεχε στο μέρος των Γραικών και πήρανε τα μπρος. Τότες ένας γενίτσαρος φοβερός, Χασάνης Λουπαδίτης λεγόμενος, πήδηξε πρώτος απάνω στο μεγάλο κάστρο, βαστώντας με τόνα χέρι το σκουτάρι του (ασπίδα) απάν' από το κεφάλι του κι από τ' άλλο το σπαθί του. Από πίσω του σκαλώσανε ευθύς καμμιά τριανταριά σύντροφοί του. Οι Χριστιανοί γκρεμνίσανε τους μισούς κι ο ίδιος ο Χασάνης έπεσε χάμω, βαρεμένος από τις πέτρες, που ρίχνανε βροχή οι Γραικοί. Μ' όλα ταύτα πάλι ξανασηκώθηκε απάνω στο γόνατό του και πολέμαγε. Μα του 'πεσε το σκουτάρι κι ευθύς γιόμισε το κορμί του από σαγίτες και ξεψύχησε. Ως να σκοτωθή αυτός, είχανε ανεβή πολλοί Τούρκοι στο μεγάλο κάστρο. Μέσα στην οχλοβοή κάποιοι από δαύτους κατεβήκανε από μέσα και βγάλανε τις αμπάρες. Τότες ακουστήκανε από παντού φωνές φοβερές: «Η Πόλη πατήθηκε!» Ο κόσμος έτρεχε στη θάλασσα να γλυτώση.

Κείνη την ώρα έβγαινε ο ήλιος. Οι Τούρκοι μπαίνανε σαν ποτάμι αφρισμένο από τα κάστρα κι από την πόρτα. Οι Χριστιανοί απελπισμένοι πέφτανε με σφαλιχτά μάτια απάνω τους, κι έγινε τέτοιος σκοτωμός, που το αίμα έτρεχε να κολυμπήση δαμάλι. Ο βασιλέας, παραμιλώντας απ' τήν απελπισιά του, χύμηξε στην πόρτα με τα παλληκάρια του κι έπεσε μέσα στο πειο πηχτό τουρκομάνι, βαρώντας με το σπαθί του. Ο Δον Φραγκίσκος ο Τολεδάνος, πώλαχε νάνε στο δεξί του χέρι, έχασε το σπαθί του και χύθηκε και ξέσκιζε τους Τούρκους με τα νύχια και με τα δόντια. Ο Θεόφιλος Παλαιολόγος, βλέποντας ματωμένο το βασιλέα, έβαλε μια φωνή κι έκραξε κλαίγοντας: «Θέλω ν' αποθάνω κι όχι να ζήσω!» Ο Γιάννης ο Δαλμάτης κι άλλοι πολλοί εκεί βουλιάξανε και χαθήκανε. Ο βασιλιάς βλέποντας πως απόμεινε μονάχος ζωντανός, φώναξε: «Δεν

υπάρχει Χριστιανός να κόψη το κεφάλι μου!» Την ίδια την στιγμή τον βαρέσανε δύο Τούρκοι, ο ένας στο πρόσωπο κι ο άλλος στον ώμο. Το κορμί του κύλησε κι ανακατεύτηκε μέσα στο σωρό πώφραξε την πόρτα.